

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie-i-identyfikacje/upamietnianie-walk-i-meczenstw/polskie-miejsca-pamieci/wlochy/39951,CASAMASSIMA.html>
28.02.2026, 06:23

[Następny](#)

[Powrót](#)

CASAMASSIMA

05.05.2017

region Apulia, prowincja Bari

Polski Cmentarz Wojenny

Najdalej na południe położony, najmniejszy z czterech cmentarzy wojennych 2. Korpusu Polskiego we Włoszech. Powstał wiosną 1944 r. jako pierwszy stały cmentarz, a geneza jego powstania wiąże się z utworzeniem w Casamassima polskiego Szpitala Wojennego nr 1, przemianowanego następnie na 5. Szpital Wojenny, który stał się największą bazą sanitarną 2. Korpusu Polskiego.

Liczba spoczywających na nim żołnierzy polskich waha się zależnie od źródła od 427 do 431. Są to polegli w walkach na linii Gustawa nad rzeką Sangro, zmarli w szpitalu wojskowym w Casamassima i innych szpitalach Bari i Neapolu w wyniku ran odniesionych pod Monte Cassino i w kampanii adriatyckiej, lotnicy 1586. Eskadry do Zadań Specjalnych z Brindisi oraz żołnierze zmarli w tym rejonie po zakończeniu walk we Włoszech.

Cmentarz, założony na planie prostokąta otoczonego wysokim murem, ma charakter włoskiego *campo santo*. W odróżnieniu od pozostałych trzech polskich cmentarzy wojennych, wzniesionych w trawertynu, ten został zbudowany z dominującej w regionie tufy. Kierownikiem prac był włoski mistrz murarski Fedele Camardella. Brama, zdobiona metalowymi odlewami syrenek warszawskich, zwieńczona jest inskrypcją – cytatem z drugiego listu św. Pawła do Tymoteusza: *BONUM CERTAMEN CERTAVI FIDEM CONSERVAVI - IDEO REPOSITA EST MIHI CORONA IUSTITIAE* (*Dobry bój stoczyłem, wiarę zachowałem, a teraz oczekuje mnie wieniec sprawiedliwości*). W centrum założenia znajduje się ołtarz z medalionem przedstawiającym Matkę Bożą Ostrobramską oraz tablicą z napisem: *NE VI IUS OPPRIMATUR FORTITER ET NOBILITER CECIDERUNT* (*Nie siłą prawa złamani, mężnie i szlachetnie zginęli*). Jak na każdym polskim cmentarzu wojennym we Włoszech, wśród dominujących grobów katolików znajdujemy pochówki żołnierzy prawosławnych, wyznania mojżeszowego oraz muzułmanów.

Pochówki na cmentarzu odbywały się do momentu ewakuacji 2. Korpusu Polskiego do Wielkiej Brytanii w 1946 r. Z pewnością najbardziej rozpoznawalną postacią, pochowaną w Casamassima 1 września 1946 r., był mjr Henryk Sucharski, komendant Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte we wrześniu 1939 r. Przebywał w niewoli niemieckiej do końca wojny. W lipcu 1945 r. zameldował się w dowództwie 2. Korpusu Polskiego we Włoszech, w styczniu 1946 r. otrzymał stanowisko dowódcy 6. Batalionu Strzelców Karpackich. Zmarł 30 sierpnia 1946 r. w wyniku zapalenia otrzewnej w brytyjskim szpitalu wojskowym w Neapolu. 21 sierpnia 1971 szczątki majora ekshumowano i przewieziono do Polski, a 1 września pochowano na cmentarzu wojennym na Westerplatte.

Polski Szpital Wojskowy

Przygotowując zaplecze dla zbliżającej się bitwy o Monte Cassino 4 maja 1944 r. dowództwo 2. Korpusu Polskiego utworzyło w Casamassima bazę szpitalną, która miała przyjmować ciężkie i skomplikowane przypadki niekwalifikujące się do leczenia w Acquafondata i San Vittore del Lazio.

Był to największy szpital wojskowy na południu Włoch, mieszczący 1200 łóżek. W szczytowym natężeniu walk miesięcznie przyjmowano do 2 tysięcy rannych i chorych żołnierzy. W efekcie zwiększającej się odległości od linii frontu do Casamassima ciągnęły niekończące się kolumny sanitarne z rannymi, których dowożono także koleją, a w szczególnych przypadkach drogą lotniczą. Załoga szpitala liczyła ponad 100 pielęgniarek i 160 ochotniczek. Wśród personelu medycznego znaleźli się dr Adam Gołębiowski, dr Jerzy Kanarek, dr Irena Kocowicz, dr Kryński i dr Pajesa, dr płk. Tadeusz Sokołowski. Tradycyjnie polscy lekarze wojskowi nieśli pomoc medyczną miejscowej ludności, o czym pamięć i wdzięczność przetrwała wśród mieszkańców Casamassima do naszych czasów. Główną siedzibą szpitala był istniejący do dzisiaj budynek szkoły podstawowej im. Guglielmo Marconiego, przy Via G. Marconi 39.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)